

rigtigere var det at føre Vekselvirkningsforholdet ogsaa over paa vor ydre økonomiske Politik og gøre det indlysende for vort Landbrug, at den Dag, Døren lukkes rundt om paa de fremmede Afsætningsmarkeder, da aabnes den kun som Indrømmelse til Modforanstaltninger fra dansk Side, og disse Modforanstaltninger danner da et Led i vor naturlige Toldpolitik.

Vi staar i en af de sværeste økonomiske Kriser, vort Land endnu har oplevet, thi det er ingenlunde blot Industrien, det er hele vort Erhvervsliv, der er truet. Jeg berørte før Forandringen paa det engelske Marked. Den hidrører ikke blot fra øjeblikkelig svigtende Forbrug og Koloniernes stadig større Rolle som Importører. Nej, ser man videre frem, gaar den desværre dybere, saa sandt som man i England selv er klar over, at indtil videre er Moderlandets industrielle Vækst standset. England kan ikke gaa videre som hidtil. En regulerende Udvandring maa finde Sted til Kolonierne o. s. v. Dette vil betyde et ogsaa talmæssigt svigtende Marked, og da samtidig haardt tiltrængte agrariske Reforme vil følge i Krisens Kølvand i England, Reforme, der vil forøge Landets egen Levnedsmiddelproduktion, har man heri de alvorligste Perspektiver for vor fremtidige Landbrugs-eksport til dette Land. Nøjagtig det samme kan siges om Tyskland, hvor Udviklingen før eller senere maa ende med de overdrevne store Riddergodsets Udstykning og deraf følgende fuldkomne nye Struktur i det tyske Landbrug. Hvad der nu lyder som Paradoks: at Tyskland kan blive os en alvorlig Konkurrent ogsaa paa Landbrugets Omraade, kan desværre meget vel tænkes at gaa i Opfyldelse. Samtidig staar Rusland hen som det store Spørgsmaalstegn, der baade kan bringe os godt og ondt. Under disse Omstændigheder maa det synes dobbelt forkasteligt, at det danske Folk i Øjeblikket er optaget af at skændes om, hvilket Erhverv det er, „som betaler for et andet“, og hvilket „der bærer Danmark“. Jeg har med de Skattetale, jeg nævnte i Forholdet mellem By og Land, oplyst, hvor intetsigende disse Fraser i Virkeligheden er; kaster man Blikket frem over den sandsynlige økonomiske Udvikling, vi gaar i Møde, da kan man ikke lade være med at forbavses over, at overhovedet nogen vil være saa hidsig efter for sig at monopolisere Titelen: Det bærende Erhverv. Det Erhverv og den Befolkningsgruppe, der vilde faa denne Opgave tildelt, vil vist meget hurtigt komme til at betakke sig for at „bære“ alene.

Jeg har gjort disse Bemærkninger for at belyse Hulheden i Frasen om „den frie Adgang til Verdensmarkedet“ og Protesten „mod den Toldpolitik, der kan hindre dette“. Thi mener man hermed Protesten mod de fremmede Landes Toldpolitik, da kan den udelukkende føres paa Basis af vor egen Toldpolitik. Og mener man netop denne vor egen Toldpolitik — hvad jeg jo godt ved man gør —, ja, saa har jeg jo vist, at just denne er vort eneste Middel til at skaffe os Indrømmelser andetsteds. Landbruget maa forstaa, at netop her maa vor Eksport og Import politisk virke sammen, for at man kan opnaa de Resultater, som ogsaa Landbruget tilstræber. Om et saadant Maal for vor Handelstraktat-Politik, der skulde udnytte vor store Købeevne til at skaffe os Salgsmuligheder, har en af vore fremragende Industrimænd, Ingeniør Foss, allerede udtalt sig paa Industri-kongressen i Juni 1913, og hans Udtalelser har en saadan Aktualitet, at jeg indtrængende henviser alle, der ønsker sagligt at beskæftige sig med disse Problemer, til dette Foredrag. Deri findes Retningslinierne for en ny økonomisk Politik, hvorefter man ikke kritikløst aftager Udlandets Varemasser, medens det samme Udland selv lukker af for eller i alt Fald vanskeliggør vor Eksport. „Do ut des“ regerer Tiden, og vil vi leve i denne Tid, maa vi ogsaa indrette os efter dette Løsen, som maaske vil forekomme os mere tiltalende, naar vi oversætter det paa godt Dansk ved: Lige for lige, naar Venskab skal holdes.

En økonomisk Politik efter dette Princip kan daarligt tænkes at falde udenfor det danske Folks Tænkemaade og -evne, men som Forudsætning kræver den selvfølgelig, at den nu herskende økonomiske Religion opgives, hvorefter Danmark paa Forhaand fraskriver sig enhver Ret til blot at forsøge at forbedre sine økonomiske Vilkaar baade ude og hjemme. Kort sagt, Passivitetsens Tid bør ogsaa paa disse Omraader være forbi. Ud fra disse Synspunkter ser vi Konservative hen til Regeringens Valg af Veje i de forestaaende Skatte- og Toldspørgsmaal. Vi er ikke fanatiske, ønsker at sætte det heles Vel over de enkeltes og er parate til Forhandling. Det Spørgsmaal, der interesserer os særligt, er: Paa hvilken Maade vil Finansministeren skaffe Staten Indtægter om ikke gennem vore Veje? Ellers maa vi spørge med Tyskerne: Woher nehmen, und nicht stehlen?

Jeg skal nu vende tilbage til den øjeblikkelige økonomiske Situation og gaa over